

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 19/2025-38

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Miroslava Duriša a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], t. č. v Ústave na výkon trestu odňatia slobody Banská Bystrica-Kráľová, zastúpeného JUDr. Michalom Vlkolinským, advokátom, Námestie SNP 87/8, Zvolen, proti upovedomeniu Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky č. k. IV/2 Gn 73/22/1000-25 z 18. júla 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 19. augusta 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho práva podľa čl. 8 ods. 1 a 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) upovedomením generálnej prokuratúry č. k. IV/2 Gn 73/22/1000-25 z 18. júla 2024 (ďalej aj „upovedomenie generálnej prokuratúry“). Navrhuje upovedomenie generálnej prokuratúry zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie. Zároveň navrhuje priznať mu finančné zadosťučinenie 15 000 eur a požiadal o ustanovenie mu právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom.

2. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 19/2025-14 zo 16. januára 2025 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v celom rozsahu a nevyhovel jeho žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu (bod 10 uznesenia o prijatí, pozn.).

3. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že rozhodnutím Ústavu na výkon trestu odňatia slobody Želiezovce (ďalej len „ústav“) o uložení disciplinárneho trestu z 24. júna 2022 bol sťažovateľovi v disciplinárnom konaní č. 2447540-5-DT uložený disciplinárny trest (ďalej len „rozhodnutie

ústavu o uložení disciplinárneho trestu“) z dôvodu spáchania disciplinárneho previnenia, keď porušil povinnosť byť ustrojený a dbať o svoj zovňajšok podľa určených vzorov a noriem podľa § 39 písm. p) zákona č. 475/2005 Z. z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o výkone trestu odňatia slobody“), a to tým spôsobom, že 27. mája 2022 o 09.15 h v priestore vychádzkového dvorca ako odsúdený zanedbal starostlivosť o svoj zovňajšok, keďže nebol oholený. Sťažovateľ sa k predmetnému disciplinárnemu obvineniu vyjadril takto: „*Povinnosť holenia sa odsúdených nie je v súlade s čl. 16 ods. 1 a čl. 19 ods. 2 Ústavy SR*“.

4. Proti rozhodnutiu ústavu o uložení disciplinárneho trestu sťažovateľ podal odvolanie, ktoré bolo rozhodnutím ústavu z 30. júna 2022 podľa § 97j ods. 9 písm. b) zákona o výkone trestu odňatia slobody zamietnuté a predmetné rozhodnutie bolo potvrdené (ďalej len „rozhodnutie o odvolaní“).

5. Sťažovateľ požiadal o preskúmanie zákonnosti a dôvodnosti rozhodnutia ústavu o uložení disciplinárneho trestu v spojení s rozhodnutím o odvolaní, ktorú vybavila Krajská prokuratúra v Nitre svojím stanoviskom č. 1. 3 Kn 1/22/4400-101 z 19. augusta 2022 tak, že ich po preskúmaní disciplinárneho spisu č. 2447540-5-DT posúdila ako zákonné a dôvodné. Náместník krajského prokurátora pritom uviedol, že v prípade sťažovateľa ide o opakované subjektívne hodnotenie povinnosti taxatívne upravenej v § 39 písm. p) zákona o výkone trestu odňatia slobody byť počas výkonu trestu odňatia slobody ustrojený a dbať o svoj zovňajšok, a to strihaním vlasov a holením podľa vzoru v prílohe ústavného poriadku pre odsúdených č. ÚVTOS-275/23-2020.

6. Následné sťažovateľovo podanie z 30. augusta 2022 (doručené 31. augusta 2022) označené ako „*žiadosť o preskúmanie zákonnosti vybavenia podnetu opakovaným podnetom*“ bolo vybavené upovedomením generálnej prokuratúry, ktorá ho posúdila ako opakovaný podnet podľa § 36 ods. 1 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov. Generálna prokuratúra sumarizovala, že sťažovateľove námietky uplatnené v opakovanom podnete spočívali v tom, že v disciplinárnom konaní malo dôjsť k zásahu do sťažovateľových práv podľa čl. 16 a čl. 19 ústavy, v súvislosti s čím predostrel obširnú právnu argumentáciu, ktorá sa týkala výkladu uvedených článkov ústavy, ale aj zákona o výkone trestu odňatia slobody a súvisiacej právnej úpravy. Odkázala pritom na fakt, že o obdobnej otázke už skôr rozhodovala v rámci disciplinárneho konania č. 2447540-4-DT, ktoré v konečnom dôsledku prešlo aj testom ústavnosti v konaní vedenom ústavným súdom pod sp. zn. II. ÚS 13/2023 (ústavný súd neidentifikoval porušenie čl. 16 a čl. 19 ústavy). Generálna prokuratúra dospela k záveru o nedôvodnosti tohto sťažovateľovho podania, v nadväznosti na čo bolo odložené bez prijatia prokurátorského opatrenia.

7. V tejto súvislosti ústavný súd sumarizuje, že v konaní vedenom pod sp. zn. II. ÚS 13/2023 sa sťažovateľ domáhal podanou ústavnou sťažnosťou vyslovenia porušenia základných práv podľa čl. 16 ods. 1 a čl. 19 ods. 2 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 13 ods. 4 ústavy postupom generálnej prokuratúry pri vybavení podnetu v konaní sp. zn. IV/2 Gn 73/22/1000 a žiadal, aby ústavný súd zrušil upovedomenie vydané generálnou prokuratúrou 15. novembra 2022. V konkrétnostiach v danom prípade išlo o to, že sťažovateľovi bol rozhodnutím ústavu z 26. mája 2022 uložený disciplinárny trest z dôvodu spáchania disciplinárneho previnenia, keď porušil povinnosť byť ustrojený a dbať o svoj zovňajšok podľa určených vzorov a noriem zakotvenú v § 39 písm. p) zákona o výkone trestu odňatia slobody, a to tým spôsobom, že opakovane nebol oholený. Odvolanie sťažovateľa bolo rozhodnutím ústavu z 31. mája 2022 zamietnuté. Jeho podnet

na preskúmanie zákonnosti uvedeného rozhodnutia bol vybavený upovedomením prokurátora krajskej prokuratúry č. k. 3 Kn 1/22/4400-73 z 28. júna 2022, v ktorom prokurátor posúdil uvedené rozhodnutie o uložení disciplinárneho trestu ako zákonné a odôvodnené. Žiadosť sťažovateľa o preskúmanie vybavenia podnetu prokurátorom krajskej prokuratúry posúdil prokurátor generálnej prokuratúry a upovedomením č. k. IV/2 Gn 73/22/1000-7 z 15. novembra 2022 oznámil sťažovateľovi, že v postupe prokurátora krajskej prokuratúry nezistil žiadne porušenia, na ktoré by bolo potrebné reagovať prijatím opatrenia prokurátora. Ústavný súd predmetnú ústavnú sťažnosť sťažovateľa uznesením č. k. II. ÚS 13/2023-10 z 11. januára 2023 odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde. Zároveň nevyhovel sťažovateľovej žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom.

II. Argumentácia sťažovateľa

8. Proti napadnutému upovedomeniu generálnej prokuratúry sťažovateľ podal túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje:

- a) podaniu tejto ústavnej sťažnosti predchádzali ďalšie dve sťažnosti (vedené ústavným súdom pod sp. zn. II. ÚS 13/2023 a II. ÚS 143/2023), v ktorých argumentoval obdobným spôsobom a domáhal sa vyslovenia porušenia práv podľa čl. 16 ods. 1 a čl. 19 ods. 2 ústavy z dôvodu povinnosti holiť sa. Tieto ústavné sťažnosti boli odmietnuté, keďže povinnosť odsúdeného holiť sa je zákonnou povinnosťou spĺňajúcou podmienky na obmedzovanie základných práv a slobôd;
- b) aktuálne namieta iné články, a to čl. 8 ods. 1 a 2 dohovoru, ktoré si vyžadujú osobitné preskúmanie. Úpravu tváre holením sa možno subsumovať pod namietané články a jej určovanie predstavuje zásah do výkonu práv jednotlivca. Takýto zásah je však odôvodnený, iba ak sleduje jeden alebo viacero legitímnych cieľov a je nevyhnutný v demokratickej spoločnosti na dosiahnutie tohto cieľa;
- c) povinnosť holenia sa spĺňa podmienku obmedzenia práv zákonom, keďže je ustanovená v zákone o výkone trestu odňatia slobody, ako aj vo vyhláske Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 368/2008 Z. z., ktorou sa vydáva Poriadok výkonu trestu odňatia slobody v znení účinnom v rozhodnom období (ďalej len „vyhláška č. 368/2008 Z. z.“). Zároveň je v tomto prípade splnená aj podmienka sledovania legitímneho cieľa, ktorou je dodržiavanie hygienických štandardov, teda legitímneho cieľa ochrany zdravia. Absentuje však podmienka nevyhnutnosti, ktorú sťažovateľ dáva do súvisu s právom na sprchovanie sa najmenej dvakrát v kalendárnom týždni stanovenou zákonom o výkone trestu odňatia slobody, čo je podľa zákonodarcu dostatočná frekvencia na zabezpečenie hygieny a čo porovnáva vo vzťahu k povinnosti holiť sa;
- d) z koncepcie výkonu trestu odňatia slobody vyplýva určité obmedzovanie práv odsúdených. Toto však nie je absolútne, ale musí zodpovedať účelu trestu, ktorým je ochrana spoločnosti pred páchatelmi trestných činov, zabránenie im v páchaní ďalšej trestnej činnosti a vytváranie podmienok na resocializáciu;
- e) ochrana spoločnosti sa dosahuje izoláciou odsúdeného v ústave na výkon trestu odňatia slobody, pričom holenie sa nemá vplyv na takéto umiestnenie, „... *pobyt vo väzenskom zariadení je možný bez ohľadu na dĺžku ochľpenia na tvári páchatel'a a jeho izolácia a vplyv izolácie na spoločnosť týmto nijako netrpia.*“;

f) ani na zabránenie v páchaní ďalšej trestnej činnosti či vytváranie podmienok na resocializáciu nemá holenie sa žiadny vplyv (neznamená ani pozitívny či negatívny prístup k resocializácii). Nanajvýš ide o sebareprezentovanie tej-ktorej osoby (napr. vyjadrením postoja k módnym trendom, vyjadrenie nejakej charakterovej vlastnosti);

g) stotožňuje sa so správou o činnosti verejného ochrancu práv za rok 2019, z ktorej vyplýva, že nariaďovanie holenia sa je neprimeraným zásahom do základných práv odsúdených.

III.

Vyjadrenie generálnej prokuratúry, replika sťažovateľa a ústne pojednávanie

III.1. Vyjadrenie generálnej prokuratúry:

9. Generálna prokuratúra sa k ústavnej sťažnosti vyjadrila podaním doručeným ústavnému súdu 5. februára 2025, v ktorom navrhla nevyhovieť ústavnej sťažnosti sťažovateľa. V konkrétnostiach poukázala na skutkový stav predmetnej veci a akcentovala závery dvoch uznesení ústavného súdu v obdobných sťažovateľových veciach (č. k. II. ÚS 13/2023-10 z 11. januára 2023 a č. k. II. ÚS 143/2023-20 z 30. marca 2023). Generálna prokuratúra nespochybnila, že povinnosťou úpravy zovňajšku sťažovateľa vo výkone trestu odňatia slobody došlo k zásahu do jeho súkromia podľa čl. 8 dohovoru, avšak tento zásah bol v súlade so zákonom a sledoval legitímny cieľ (predchádzať neporiadku, udržiavať osobnú hygienu a zabezpečiť, aby mali väzni upravený vzhľad). K pojmu nevyhnutnosť takého zásahu poukázala na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“). Uviedla, že pojem nevyhnutnosť *«predpokladá, že zásah do práva jednotlivca na rešpektovanie jeho súkromného života zodpovedá naliehavej spoločenskej potrebe, a najmä, že je primeraný sledovaným legitímnym cieľom. Pri určovaní, či bol zásah „nevyhnutný v demokratickej spoločnosti“, ESLP zohľadňuje skutočnosť, že zmluvné štáty majú priestor na voľnú úvahu. Šírka tohto rozpätia sa líši a závisí od viacerých faktorov vrátane povahy obmedzovaných činností a cieľov sledovaných obmedzeniami. V každom prípade zostáva povinnosťou žalovaného štátu preukázať existenciu naliehavej spoločenskej potreby, ktorá stojí za zásahom [Khoroshenko proti Rusku [GC], č. 41418/04, § 110, ECHR 2015].»*. Poukázala na možnosť požiadať o výnimku zo stanoveného pravidla dbať o svoj zovňajšok podľa určených vzorov a noriem, k čomu zo strany sťažovateľa nedošlo.

10. Generálna prokuratúra v závere poukázala na zmenu právnej úpravy, keď s účinnosťou od 1. januára 2024 došlo k zmene vyhlášky č. 368/2008 Z. z. tak, že byť ostrihaný a oholený nie je povinnosťou odsúdeného. Na podklade odporúčaní verejného ochrancu práv zákonodarca prehodnotil obmedzenie základných práv a slobôd vo výkone trestu odňatia slobody a právnu úpravu zosúladiť s medzinárodnými záväzkami.

III.2. Replika sťažovateľa:

11. Sťažovateľ reagoval na vyjadrenie generálnej prokuratúry podaním doručeným ústavnému súdu 17. februára 2025. Vo vzťahu k odkazom generálnej prokuratúry na predchádzajúce rozhodnutia ústavného súdu uviedol, že jednotlivé sťažnosti boli odmietnuté z dôvodu nedostatku právomoci ústavného súdu konať vo veciach. Rozporuje legitímny cieľ, na ktorý poukázala generálna prokuratúra, ktorým je predchádzanie neporiadku, a ktorý je podľa jeho názoru neopodstatnený

(prikazovaním holenia sa odsúdeným sa nepokojom alebo zločinnosti predchádzať nedá). Obdobne ako generálna prokuratúra poukazuje na novelizáciu právnej úpravy účinnej od 1. januára 2024 a reaguje na jej tvrdenie o jej zosúladení s medzinárodnými záväzkami, k čomu uvádza, že *argumentum a contrario* právna úprava Slovenskej republiky do 30. decembra 2023 nebola v súlade s jej medzinárodnými záväzkami. Legitímny cieľ podľa jeho názoru neexistuje. Ani dôvodová správa k vyhláške neuvádzala dôvody stanovenia povinnosti holiť sa. Akcentuje, že generálna prokuratúra poukázala aj na potrebu nevyhnutnosti dotknutého zásahu, ale pre okolnosti predmetnej veci ho nevysvetlila.

12. Sťažovateľ reagoval na argumentáciu generálnej prokuratúry o možnosti požiadať o výnimku zo stanoveného pravidla dbať o svoj zovňajšok, vo vzťahu k čomu uvádza, že nemal žiadne zdravotné problémy pri holení a nepovažoval za dôvodné argumentovať pred lekárom vymyslenými príznakmi, ktoré nevie hodnoverne preukázať a ktoré by mohli viesť k ďalšiemu disciplinárnemu konaniu za predstieranie ochorenia. V konkrétnosti uvádza: *«V prezumovanom kontexte, podľa ktorého mal sťažovateľ žiadať o výnimku, je potrebné pripomenúť, že takýto výklad je aj podľa ústavného súdu v rozpore s tým ako je právo na súkromný a rodinný život koncipované. Nejde totiž o to, čo sa „musí umožniť“, ale o to, čo sa „môže obmedziť“ - a obmedziť sa môže len to, čo spĺňa podmienky uvedené v čl. 8 ods. 2 Dohovoru“ (nález Ústavného súdu SR zo dňa 31. októbra 2023, sp. zn. III. ÚS 242/2023, bod 61/ odôvodnenia).»* Nie výnimka z pravidla umožňujúca nezasahovať do práva sťažovateľa podľa jeho názoru zabezpečiť dodržiavanie jeho práv, ale odstránenie právnej úpravy umožňujúcej takýto zásah, keďže v rozhodnom období účinná právna úprava zasahovala práva sťažovateľa, ktorý tým utrpel ujmu.

13. K novelizovanej právnej úprave akcentuje dôvodovú správu k vyhláške Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 408/2023 Z. z. zo 17. októbra 2023, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 368/2008 Z. z., ktorou sa vydáva Poriadok výkonu trestu odňatia slobody v znení neskorších predpisov, v ktorej sa pod bodom 2 v jej osobitnej časti konštatuje, že *«„verejný ochranca práv konštatoval porušenia základných práv podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy SR, čl. 8 dohovoru a čl. 17 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach“.*». Ak sa povinnosť holenia zrušila pre nedodržiavanie záväzkov, akékoľvek odôvodnenie, na základe ktorého bola táto povinnosť pôvodne zavedená do právneho poriadku, nie je dostatočná na ospravedlnenie tohto zásahu do práv sťažovateľa.

III.3. K ústnemu pojednávaniu:

14. Ústavný súd v tejto veci upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov vrátane ich príloh je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

15. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľa je namietané porušenie práva podľa čl. 8 ods. 1 a 2 dohovoru upovedomením generálnej prokuratúry pri vybavovaní sťažovateľovho opakovaného (v poradí tretieho) podnetu z dôvodu nesplnenia podmienky nevyhnutnosti zásahu spočívajúceho v povinnosti holenia sa v ústave na výkon trestu odňatia slobody.

16. Ako sa opakovane vyjadril Európsky súd pre ľudské práva, súkromný život je široký pojem, ktorý nemožno úplne definovať (S. a Marper proti Spojenému kráľovstvu, rozsudok veľkého senátu, 4. 12. 2008, č. 30562/04).

17. Aj keď výkon trestu odňatia slobody ako každé iné opatrenie zbavujúce osobu slobody zahŕňa rôzne obmedzenia jej práv a slobôd, táto osoba nestráca svoje práva podľa dohovoru len z dôvodu jej postavenia ako väznenej osoby vrátane práv zaručených čl. 8 dohovoru; preto musia byť obmedzenia týchto práv v každom prípade odôvodnené (Khoroshenko proti Rusku, rozsudok ESĽP z 30. 6. 2015, č. 41418/04).

18. Právo na ochranu súkromného života vo výkone trestu odňatia slobody pokrýva predovšetkým zásahy vo forme sledovania a monitorovania odsúdených [rozsudok ESĽP vo veci Gorlov a ďalší proti Rusku z 2. 7. 2019, sťažnosti č. 27057/06, č. 56443/09 a č. 25147/14], obmedzovania kontaktu s „vonkajším svetom“ (rozsudok Veľkej komory ESĽP vo veci Khoroshenko proti Rusku z 30. 6. 2015, sťažnosť č. 41418/04; I. ÚS 488/2019 k obmedzeniu sledovania televízie vo výkone trestu; IV. ÚS 462/2022 k povoleniu návštev), prítomnosti zamestnancov ústavu či iných osôb pri osobnom stretnutí s právnym zástupcom či iných zásahov do takéhoto kontaktu (rozsudok ESĽP vo veci Altay proti Turecku č. 2 z 9. 4. 2019, sťažnosť č. 11236/09; rozhodnutie o neprijateľnosti vo veci Falzarano proti Taliansku z 15. 6. 2021, sťažnosť č. 73357/14), nemožnosti navštíviť sociálne zariadenia bez prítomnosti iných odsúdených (rozsudok ESĽP vo veci Szafranski proti Poľsku z 15. 12. 2015, sťažnosť č. 17249/12) alebo disponovania pornografickým materiálom (rozsudok ESĽP vo veci Chocholáč proti Slovensku zo 7. 7. 2022, sťažnosť č. 81292/17) (m. m. I. ÚS 649/2024).

19. Článkom 8 dohovoru sa určuje formálna podmienka „súlady so zákonom“ a dve kumulatívne materiálne podmienky na obmedzenie práva na súkromie. Jednou materiálnou podmienkou je „nevyhnutnosť obmedzenia v demokratickej spoločnosti“ a ďalšou je ochrana jednej z taxatívne určených hodnôt – národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti, hospodárskeho blahobytu krajiny, predchádzania nepokojom a zločinnosti, zdravia alebo morálky alebo práv a slobôd iných.

20. Podľa ustálenej judikatúry pojem nevyhnutnosti znamená, že zásah zodpovedá naliehavej spoločenskej potrebe a konkrétne je proporcionálny k legitímnemu cieľu, ktorý sa ním sleduje (Wainwright proti Spojenému kráľovstvu, č. 12350/04 z 26. 9. 2006, ods. 43).

21. Z hľadiska metodologického je teda možné zhrnúť, že pri sťažnostiach týkajúcich sa porušenia práva na súkromie po uznaní, že ide o vec spadajúcu do pôsobnosti pojmu súkromný život, ESĽP presúva svoju pozornosť na skúmanie ospravedlniteľnosti takéhoto zásahu z pohľadu limitov vymedzených čl. 8 dohovoru. Ako prvé nastupuje posúdenie kritéria legality (že k zásahu došlo na základe zákona), potom legitímnosti (že k zásahu došlo pre účely niektorého zo záujmov vymedzených ods. 2 čl. 8 dohovoru) a napokon proporcionality zásahu (že zásah bol v demokratickej spoločnosti nevyhnutný). Ak dôjde k zisteniu nesúlady so zákonom, potom sa už k posúdeniu ďalších dvoch podmienok neprístupuje a konštatuje sa porušenie čl. 8 dohovoru. Kritérium proporcionality aplikované pri posudzovaní zásahov do práva na súkromie vyžaduje adekvátne vyváženie dvoch navzájom si konkurujúcich záujmov, na jednej strane spoločenského záujmu, na druhej strane záujmu na ochrane práv jednotlivca na súkromie (m. m. III. ÚS 351/2012).

22. Ústavný súd sa najskôr zaoberal tým, ako sa s predmetnou záležitosťou vysporiadala generálna prokuratúra v namietanom upovedomení. Z jej obsahu vyplýva popis skutkového stavu, a teda že sťažovateľ podal 8. júla 2022 žiadosť o preskúmanie zákonnosti disciplinárneho konania vedeného pod č. 2447540-5-DT, ktorá bola vybavená stanoviskom krajskej prokuratúry č. k. 3 Kn 1/22/4400-101 z 19. augusta 2022 ako nedôvodná. Následne doručil generálnej prokuratúre (31. augusta 2022) «„žiadosť o preskúmanie zákonnosti vybavenia podnetu opakovaným podnetom“», ktorá bola ako tzv. opakovaný podnet opätovne vybavená ako nedôvodná. Generálna prokuratúra akcentovala, že obdobnú otázku, akú sťažovateľ predostrel v dotknutom prípade, posudzovala (a vyhodnotila ju upovedomením č. k. IV/Gn 73/22/1000-7 z 15. novembra 2022 ako nedôvodnú) už v súvislosti s jeho disciplinárnym potrestaním vedeným pod č. 2447540-4-DT v spojení s rozhodnutím o odvolaní z 31. mája 2022 za disciplinárne previnenie podľa § 39 písm. p) zákona o výkone trestu odňatia slobody za to, že sťažovateľ 28. apríla 2022, 29. apríla 2022 a 1. mája 2022 opakovane zanedbal starostlivosť o svoj zovňajšok tým, že nebol oholený, za čo mu bol uložený disciplinárny trest umiestnenia do uzavretého oddielu v mimopracovnom čase na dobu 5 dní. V aktuálne namietanom upovedomení generálnej prokuratúry išlo rovnako o disciplinárne previnenie podľa § 39 písm. p) zákona o výkone trestu odňatia slobody, keď sťažovateľ 27. mája 2022 rovnako zanedbal starostlivosť o svoj zovňajšok tým, že nebol oholený, za čo mu bol uložený disciplinárny trest umiestnenia do uzavretého oddielu v mimopracovnom čase na dobu 6 dní.

23. Generálna prokuratúra v rámci svojho preskúmania veci nevzhliadla nezákonnosť či neústavnosť postupu ústavu. Konštatovala, že rozhodnutia, ktorých prieskumu sa sťažovateľ v rámci opakovaného podnetu domáha, vydali oprávnené orgány, ktoré postupovali v zmysle zákona a ktoré svoje rozhodnutia aj stručne odôvodnili. Nešlo teda o žiadnu arbitrárnosť, ale o výkon oprávnení v medziach zákona. V rámci konkrétnych dôvodov upovedomenia upriamila pozornosť na fakt, že jej predchádzajúce upovedomenie č. k. IV/Gn 73/22/1000-7 z 15. novembra 2022 (preskúmanie disciplinárneho konania v nadväznosti na sťažovateľovo totožné disciplinárne previnenie – nebol oholený – len s tým rozdielom, že išlo o previnenie z iného kalendárneho dňa) bolo predmetom samostatnej ústavnej sťažnosti, ktorá bola v konaní vedenom ústavným súdom pod sp. zn. II. ÚS 13/2023 uznesením z 11. januára 2023 odmietnutá ako zjavne neopodstatnená podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde. Generálna prokuratúra v tejto súvislosti poukázala na odôvodnenie predmetného uznesenia v jeho bode 8 a 9, v ktorom bolo podľa jej názoru jasne a zrozumiteľne vysvetlené, že predmetný zásah mal svoj legálny základ, sledoval legitímny cieľ a nevybočil z rámca ústavnosti (ústavný súd neidentifikoval žiadny ústavný rozmer predmetného zásahu do sťažovateľových práv). Nepovažovala teda za nevyhnutné detailne rekapitulovať právnu argumentáciu, ktorá už bola uplatnená v rámci stanovísk krajskej prokuratúry (pod sp. zn. 3 Kn 1/22/4400) k tejto problematike (povinnosť holenia), pričom rovnako odkázala aj na právne dôvody uvedené v upovedomení generálneho prokurátora č. k. IV/2 Gn 73/22/1000-7 z 15. novembra 2022, na ktorých nebolo potrebné nič meniť.

24. V tejto súvislosti ústavný súd opakuje (pozri bod 6 tohto uznesenia), že v konaní vedenom pod sp. zn. II. ÚS 13/2023 sa sťažovateľ domáhal podanou ústavnou sťažnosťou vyslovenia porušenia základných práv podľa čl. 16 ods. 1 a čl. 19 ods. 2 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 13 ods. 4 ústavy, pričom jeho ústavná sťažnosť bola pri jej predbežnom prerokovaní odmietnutá ako zjavne neopodstatnená. Keďže generálna prokuratúra v aktuálne namietanom upovedomení

v podstatnom odkázala práve na ústavným súdom (z hľadiska testu ústavnosti) odobrené predchádzajúce upovedomenie generálnej prokuratúry, ústavný súd sa oboznámil so svojim predchádzajúcim rozhodnutím, ako aj s upovedomením generálnej prokuratúry č. k. IV/2 Gn 73/22/1000-7 z 15. novembra 2022. Z neho *inter alia* vyplýva, že resocializácia v zásade spočíva v tom, aby sa u odsúdených dospelo k zmene názoru nielen na páchanie trestnej činnosti, ale aj k zmene správania vo vzťahu k spoločenským normám.

25. V prvom rade bolo v okolnostiach prerokúvanej veci potrebné posúdiť, či bolo pertraktované obmedzenie v rozhodnom čase v súlade so zákonom. Podľa § 39 písm. p) zákona o výkone trestu odňatia slobody odsúdený je povinný byť ustrojený a dbať o svoj zovňajšok podľa určených vzorov a noriem. Konkrétnejšie upravuje zásady správania pri návšteve § 5 ods. 2 vyhlášky, ktorou sa vydáva Poriadok výkonu trestu odňatia slobody v znení účinnom do 31. decembra 2023, ktorá normovala, že po nástupe na výkon trestu sa odsúdený oholí a ostrihá. Vlasy na zadnej časti temena hlavy nesmú siahať nižšie ako po golier košele, bočné partie vlasov môžu siahať do polovice ušnic. Odsúdený si môže ponechať fúzy do úrovne kútikov úst a nakrátko prstrihnutú bradu. Úprava vlasov sa neobmedzuje u odsúdenej ženy.

26. V zmysle 19.5 európskych väzenských pravidiel väzni majú udržiavať seba, svoje oblečenie a miesto určené na spanie čisté a upratané. Európske väzenské pravidlá boli prijaté ako odporúčací dokument v rámci Rady Európy [Odporúčanie Výboru ministrov Rady Európy z 11. 1. 2006, č. (2006)2], ktoré sú používané ako pomôcka pri výklade povinností štátov pod čl. 8 v tejto oblasti (napr. Enea proti Taliansku, rozsudok veľkej komory, 17. 9. 2009, č. 74912/01, § 48). (Kmec, J., Kosař, D., Kratochvíl, J., Bobek, M. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. Praha : C.H. Beck, 2012. s. 906–907.).

27. Generálna prokuratúra sa v namietanom upovedomení v tejto otázke (legality, ale aj legitímneho cieľa obmedzenia práv sťažovateľa stanovením povinnosti holiť sa) odvoláva na bod 8 a 9 uznesenia ústavného súdu č. k. II. ÚS 13/2023-10 z 11. januára 2023. Ústavný súd v tejto časti konštatoval nasledujúce: „8. Generálna prokuratúra vo svojom upovedomení č. k. IV/2 Gn 73/22/1000-7 z 15. novembra 2022 sťažovateľovi jasne vysvetlila, že povinnosť, pre nesplnenie ktorej bol sťažovateľovi uložený disciplinárny trest, je v zákone č. 475/2005 Z. z. zakotvená a je jasne špecifikovaná nadväzujúcou vykonávacou právnou úpravou, preto k obmedzeniu základných práv sťažovateľa došlo prípustným spôsobom, na základe zákonnej licencie v súlade so zákonom vymedzeným účelom výkonu trestu odňatia slobody. 9. Ústavný súd konštatuje, že dôvody, na základe ktorých generálna prokuratúra konštatovala správnosť a zákonnosť uloženého disciplinárneho trestu, sú v uvedenom upovedomení generálnej prokuratúry prezentované veľmi jasne, podrobne a dostatočne. Právna úprava citovaná v bode 7 odôvodnenia tohto rozhodnutia je zrozumiteľná a bez toho, aby ju bolo potrebné bližšie vykladať, výslovne stanovuje pre odsúdenú osobu vykonávajúcu trest odňatia slobody povinnosť byť oholený spôsobom, ktorý vyplýva z predposlednej vety citovaného ustanovenia príslušnej vyhlášky (odsúdený je povinný sa oholiť, pričom si môže ponechať fúzy v predpísanom rozsahu a bradu v predpísanom rozsahu). Odôvodnenie upovedomenia generálnej prokuratúry tak plne korešponduje s dotknutou právnou úpravou. Generálna prokuratúra v rámci svojej prieskumnej právomoci aprobovala postup ústavu, ktorý aplikoval právnou úpravu a uložil sťažovateľovi trest za nesplnenie povinnosti, ktorá je definovaná jasne a bola sťažovateľovi uložená zákonom. Za takýchto okolností nemohla generálna prokuratúra porušiť žiadne zo sťažovateľom uvedených práv.“

28. Podľa § 34 ods. 1 Trestného zákona trest má zabezpečiť ochranu spoločnosti pred páchatel'om tým, že mu zabráni v páchaní ďalšej trestnej činnosti a vytvorí podmienky na jeho výchovu k tomu, aby viedol riadny život, a súčasne iných odradí od páchania trestných činov; trest zároveň vyjadruje morálne odsúdenie páchatel'a spoločnosťou. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na odôvodnenie upovedomenia generálnej prokuratúry č. k. IV/2 Gn 73/22/1000-7 z 15. novembra 2022 (na ktoré generálna prokuratúra odkázala v aktuálne namietanom upovedomení), v zmysle ktorého nemožno súhlasiť s názorom sťažovateľa, že ochrana spoločnosti pred páchatel'mi je dosiahnutá izoláciou páchatel'a jeho umiestnením do väzenského zariadenia, pričom oholenie nemá vplyv na takéto umiestnenie a vplyv izolácie na spoločnosť týmto nijako netrpí. Podľa názoru generálnej prokuratúry práve skutočnosť, akým spôsobom sa odsúdení prezentujú v ich resocializačnom procese počas výkonu trestu, je zrkadlom ich práce, ktorú od nich spoločnosť a štát vyžaduje a na ktorú boli títo príslušníci ústavu určení. Je teda zrejmé, že zásah do práv sťažovateľa v súvislosti s odňatím slobody nemožno ohraničiť „len“ umiestnením odsúdeného do výkonu trestu odňatia slobody. V rámci predmetného umiestnenia je nevyhnutné dodržiavať právnou úpravou stanovené pravidlá/postupy/povinnosti a obmedzenia.

29. V nadväznosti na sťažovateľom tvrdenú neprimeranosť predmetnej právnej úpravy stanovujúcej povinnosť holiť sa v podmienkach ústavu na výkon trestu odňatia slobody [vrátane iróniou podfarbenej argumentácie podľa bodu 8 písm. e) tohto uznesenia] ústavný súd poukazuje na to, že predostretá argumentácia sťažovateľa nemá potenciál odôvodniť prípadný odklon od ústavným súdom už v uznesení č. k. II. ÚS 13/2023-10 z 11. januára 2023 a uznesení č. k. I. ÚS 649/2024-26 21. novembra 2024 (prijatého vo veci skorších ústavných sťažností sťažovateľa) prezentovaného právneho názoru. Ústavný súd znova opakuje, že musí rešpektovať princíp del'by moci a úlohu súdov v právnom štáte. V označenom predchádzajúcom rozhodnutí poukázal na to, že rozhodnutie zákonodarcu a následne normotvorcu (Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky) regulovať režim v detenčných zariadeniach pre odsúdené osoby a stanoviť niektoré ich povinnosti predstavujúce prípustné obmedzenia ich základných práv je prejavom trestnoprávnej politiky štátu, ktorá patrí do právomocí iných štátnych orgánov odlišných od ústavného súdu. Rozhodovanie o vymedzení rámca týchto povinností a obmedzení osôb v detenčnom zariadení, v ktorom sa vykonáva trest odňatia slobody, prináleží zákonodarcovi a tiež normotvorcovi (Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky), ktorý je oprávnený prijať ďalšiu podzákonnú úpravu k vykonaniu príslušných zákonných ustanovení. Vymedzeným priestorom, kde môže ústavný súd do uvedenej témy vstúpiť, je iba konanie o súlade právnych predpisov iniciované na to oprávnenými subjektmi. Dokiaľ takéto konanie nie je iniciované a ústavný súd nekonštatuje namietaný nesúlady príslušných ustanovení dotknutej právnej úpravy, platí prezumpcia ich ústavnosti a súladnosti so záväznými medzinárodnými zmluvami.

30. Na predmetnom závere nemôže nič zmeniť ani fakt, že s účinnosťou od 1. januára 2024 došlo vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 408/2023 Z. z. (ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška, ktorou sa vydáva Poriadok výkonu trestu odňatia slobody) k zrušeniu povinnosti odsúdenej osoby holiť sa a strihať sa podľa určených parametrov, no zaviedlo sa oprávnenie lekára nariadiť oholenie alebo ostrihanie odsúdenej osobe z dôvodu hygienických a protiepidemických opatrení, keďže v rozhodnom čase (v čase disciplinárneho previnenia) právna úprava obsahovala dotknutú povinnosť). V aktuálne platnej a od 1. januára 2024 účinnej právnej úprave je v podstate zachovaná povinnosť odsúdenej osoby holiť sa alebo ostrihať sa, avšak táto je viazaná

na fakultatívnu možnosť jej nariadenia zo strany lekára (z hygienických či protiepidemických opatrení).

31. Nemožno prisvedčiť ani sťažovateľovej námietke, že stanovenie mu tejto konkrétnej povinnosti nezodpovedá účelu trestu v podobe zabránenia v páchaní ďalšej trestnej činnosti či vytvárania podmienok na resocializáciu a ide o sebaaprezentovanie tej-ktorej osoby (t. j. nevyhnutnosti takého zásahu). Ani v tejto časti sa ústavný súd nemá dôvod odchyliť od už vysloveného právneho názoru (v uznesení č. k. I. ÚS 649/2024-26 z 21. novembra 2024). Podľa § 1a zákona o výkone trestu účelom výkonu trestu je chrániť spoločnosť pred páchatelmi trestnej činnosti, zabrániť odsúdeným v páchaní ďalšej trestnej činnosti a vytvárať podmienky umožňujúce podporovať a rozvíjať pozitívne osobnostné rezervy pre ich resocializáciu, aby viedli riadny život. V citovanom ustanovení ústavný súd upriamuje pozornosť sťažovateľa predovšetkým na jeho záverečnú časť, ktorej príslušné k tomu povolané orgány verejnej moci musia prispôbiť, resp. v súlade s ňou „nastaviť“ režim výkonu trestu odňatia slobody ako taký vrátane podmienok v ústavoch na výkon trestu odňatia slobody, a to v najširšom zmysle slova, a v rámci nich aj ukladanie povinností, obmedzení a v neposlednom rade aj práv adresovaných odsúdeným. To, že sťažovateľ nebadá v tej-ktorej povinnosti naplnenie účelu trestu odňatia slobody samo osebe, neznamená, že ho v skutočnosti nenapĺňujú a že nemajú svoje opodstatnenie. Vytváranie podmienok umožňujúcich podporovať a rozvíjať pozitívne osobnostné rezervy pre resocializáciu odsúdených nemožno vykladať tak, že tieto majú byť odsúdenými, vo vzťahu k nim samotným, vnímané vyslovene iba ako pre nich komfortné, neobmedzujúce, neukracujúce ich o istú úroveň pohodlia alebo súkromia. Zákon o výkone trestu priamo ráta aj s obmedzeniami odsúdených na ich základných právach. Podľa § 4 zákona o výkone trestu počas výkonu trestu je odsúdený povinný podrobiť sa obmedzeniam tých základných práv a slobôd, ktorých výkon by bol v rozpore s účelom výkonu trestu alebo ktoré sa nemôžu vzhľadom na výkon trestu uplatniť. Odsúdený je obmedzený najmä v práve na nedotknuteľnosť osoby a jej súkromia, slobode pohybu a pobytu, zachovaní listového tajomstva a tajomstva dopravovaných správ a iných písomností, v práve slobodnej voľby povolania a v práve na nakladanie s vecami osobnej potreby. Obmedzenie súkromia, na ktoré sťažovateľ vo svojej veci poukazuje, je teda zákonom predvídanou skutočnosťou. Samozrejme je z hľadiska ochrany základných práv a slobôd fyzických osôb (odsúdených) žiaduce, aby tieto obmedzenia neprekračovali nevyhnutnú mieru. Dodržiavanie povinností uložených odsúdeným osobám vykonávajúcim trest v ústavoch na výkon trestu odňatia slobody však rozhodne nemožno považovať za samoúčelné. Ako príklad možno uviesť, že je jedným z kritérií pri posudzovaní splnenia podmienok na podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody. Podľa § 66 ods. 1 Trestného zákona súd môže odsúdeného podmienenčne prepustiť na slobodu, ak odsúdený vo výkone trestu plnením svojich povinností a svojím správaním preukázal polepšenie a môže sa od neho očakávať, že v budúcnosti povedie riadny život...; alebo podľa § 65a ods. 1 písm. a) Trestného zákona súd môže odsúdenému premeniť zvyšok trestu odňatia slobody na trest domáceho väzenia, ak sú splnené podmienky podľa § 53 ods. 1 písm. c) a d) a súčasne odsúdený vo výkone trestu plnením svojich povinností a svojím správaním preukázal polepšenie (m. m. I. ÚS 649/2024). Práve schopnosť odsúdeného podriaďiť sa určitým pravidlám (aj keď navonok nepodstatným alebo nie dôležitým) môže byť jedným z ukazovateľov nielen prognózy, ale aj dosiahnutia konkrétnej úrovne jeho resocializácie. Uloženie povinnosti dodržiavať zjavne nenáročné pravidlá v rámci určitého programu vo výkone trestu odňatia slobody predstavuje

práve priestor vytvárajúci podmienky umožňujúce podporovať a rozvíjať pozitívne osobnostné rezervy pre resocializáciu odsúdených (pozri aj bod 24 tohto nálezu).

32. Ústavný súd, reflektujúc námietku zásahu do súkromia sťažovateľa, uzatvára, že k predmetnému obmedzeniu práv sťažovateľa vo výkone trestu odňatia slobody došlo na podklade právnej úpravy účinnej v rozhodnom čase (a v súlade s ňou), pričom poukaz na ňu bol zároveň aj obsahom stanoviska generálnej prokuratúry. Zároveň bol nevyhnutný jednak vo verejnom záujme a tiež v záujme predchádzania zločinnosti v kontexte úspešnej resocializácie sťažovateľa dosiahnuteľnej aj dodržiavaním vyžadovaných povinností v ústave na výkon trestu odňatia slobody. Zároveň nemožno vynechať prvok ochrany zdravia, na ktorý poukázala aj generálna prokuratúra (čo ostáva zachované aj po zmene právnej úpravy podzákonnej normy). Z podkladov a ani vyjadrení strán konania nevyplýva, že by sťažovateľ prípadne žiadal o udelenie výnimky z dovtedy normovaného pravidla a prípadne mu nebolo vyhovené (§ 5 ods. 2 vyhlášky: Po nástupe na výkon trestu sa odsúdený oholí a ostrihá. Vlasý na zadnej časti temena hlavy nesmú siahať nižšie ako po golier košele, bočné partie vlasov môžu siahať do polovice ušíc. Odsúdený si môže ponechať fúzy do úrovne kútikov úst a nakrátko pristríhnutú bradu. Úprava vlasov sa neobmedzuje u odsúdenej ženy.). Pre komplexnosť ústavný súd dopĺňa, že v priebehu konania pred orgánmi činnými v trestnom konaní sťažovateľ namietal porušenie čl. 16 ods. 1 a 19 ods. 2 ústavy (nie čl. 8 dohovoru).

33. O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri ktorého predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

34. Ústavný súd rezumuje, že v okolnostiach preskúmvanej veci nenašiel dôvod na odchylenie sa od svojich dosiaľ vyslovených právnych názorov (pozri bod 29 až 31 tohto nálezu, pozn.). Na podklade skutočností uvedených v tomto náleze ústavný súd podľa § 133 ods. 1 zákona o ústavnom súde *a contrario* ústavnej sťažnosti sťažovateľa nevyhovel. Vzhľadom na nevyhovenie ústavnej sťažnosti bolo už bez právneho dôvodu rozhodovať o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa, ktoré by mali oporu len vo vyslovení porušenia ich v ústavnej sťažnosti označených práv.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. júna 2025

Jana Baricová
predsedníčka senátu